

Loppuraportti

Sikojen hyvinvoinnin edistäminen -tiedonvälityshanke

1. Toteuttaja

Suomen Sikayrittäjät ry

2. Hankkeen nimi ja tunnus

Sikojen hyvinvoinnin edistäminen – tiedonvälityshanke

Dnro. 1915/3560-2010

Hanke nro. 10149

3. Yhteenveto hankkeesta

Sikojen hyvinvoinnin edistäminen - tiedonvälityshankkeen kautta välitettiin tietoa sikojen hyvinvoinnista, siihen vaikuttavista tekijöistä sekä hallitusta lääkkeiden käytöstä kaikille eläinten kanssa päivittäin työskenteleville henkilöille. Hankkeen toteuttamisaikana (2010-2014) järjestettiin seminaaritilaisuuksia seuraavista aiheista: 1) Sikojen hyvinvointi, 2) Sikojen hyvinvoinnin edistäminen ja 3) Hallittu lääkkeiden käyttö sikatiloilla. Hallittu lääkkeiden käyttö kokonaisuus luennottiin kahdessa osassa, jonka lisäksi aiheesta tuotettiin opas hankkeen kohderyhmälle.

Hanke toimi kuuden ELY- keskuksen alueella: Etelä-Pohjanmaa, Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjanmaa, Satakunta ja Varsinais-Suomi. Tiedonvälitysseminaareja järjestettiin hankealueella 2-3 ELY- keskusaluetta kohti niin, että päiviä oli yhteensä noin 60 kpl. Pohjanmaan alueella vähintään yksi jaksoista järjestetään ruotsiksi. Näiden seminaarien lisäksi järjestettiin lyhyempiä englanninkielisiä tilaisuuksia, joihin tiivistettiin luentopäivien kokonaisuuksia.

Vuosi 2010

Tiedonvälityshanke käynnistyi vuoden 2010 aikana. Hankkeen rahoitushakemus jätettiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen 15.7.2010. Myönteinen rahoituspäätös saatiin 15.10.2010. Hankkeelle palkattiin työntekijä rahoituspäätöksen jälkeen. Projektisihteeri työskenteli vuoden 2010 ajan tuntityöntekijänä.

Vuosi 2011

Keväällä 2011 järjestettiin hankkeen ensimmäinen seminaarikiertue: Sikojen hyvinvointi. Tilaisuuksia järjestettiin hankesuunnitelman mukaisesti 15, näistä tilaisuuksista kaksi luennottiin ruotsinkielisenä. Seminaaritilaisuuksissa oli 1103 osallistujaa. Syksyllä järjestettiin hankkeen toinen seminaarikiertue: Sikojen hyvinvoinnin edistäminen. Tilaisuuksia järjestettiin jälleen 15, joista kaksi ruotsinkielisenä. Osallistujia oli lähes 923. Lisäksi hankkeen toimesta järjestettiin 5 muuta tiedotustilaisuutta, joihin osallistui 136 henkilöä.

Vuosi 2012

Kevään 2012 aikana valmisteltiin tulevan syksyn seminaarikiertuetta. Syksyllä 2012 järjestettiin hankkeen kolmas seminaarikiertue: Hallittu lääkkeiden käyttö 1/2. Tilaisuuksia järjestettiin 15, joista kaksi ruotsinkielisenä. Osallistujia oli 772. Muita järjestettyjä tiedotus- ja luentopäiviä oli 4 ja näihin osallistujia oli 86.

Vuosi 2013

Kevään 2013 aikana valmisteltiin tulevan syksyn seminaarikiertuetta ja järjestettiin yksi täydennystilaisuus (osallistujia 27) sekä yksi englanninkielinen iltatilaisuus (osallistujia 13). Syksyllä 2013 järjestettiin hankkeen neljäs ja viimeinen seminaarikiertue: Hallittu lääkkeiden käyttö 2/2. Tilaisuuksia järjestettiin 14, joista kaksi ruotsinkielisenä. Osallistujia oli 650. Muita tilaisuuksia oli kaksi ja osallistujia näissä 66.

Vuosi 2014

Hankkeen viimeisien kuukausien aikana valmisteltiin ”Hallittu lääkkeiden käyttö sikatilalla”- opas ja tehtiin hankkeen lopettamiseen liittyviä toimia. Lisäksi pidettiin vielä kaksi englanninkielistä lääkitysluentoja, Loimaalla ja Vöyrillä, joihin osallistui 32 henkilöä. Hankeen päätösseminaari (osallistujia 21) pidettiin 9. huhtikuuta Tampereella. Hankeen tuloksia esiteltiin maa- ja metsätalousministeri Jari Koskiselle ja ministeriön edustajille 27.5.

4. Raportti

4.1 Hankkeen tavoitteet

a) Ylemmän tason tavoitteet

Hankkeen toimintalinjan (1) yhtenä tavoitteena oli kehittää maatalousyrittäjien tietoisuutta tuotantoeläinten hyvinvoinnista ja terveydestä.

Ylemmän tason tavoitteena voidaan pitää Suomen maataloustuottajien ja muiden alan toimijoiden tietotaidon lisääntymistä eläinten hyvinvointiasioissa sekä ammattitaidon ylläpitämistä.

Lääkinnällisten toimenpiteiden ja lääkitystarpeen vähentämisellä on kaikkien eläinlajien kohdalla yhteys myös elintarviketurvallisuuteen ja kansanterveyteen.

b) Hankkeen tavoitteet

Hankkeen aloitusvaiheessa sikojen hyvinvointi oli vahvasti esillä julkisessa keskustelussa. Selkeitä epäkohtia oli havaittu ja tilatason olosuhteiden parantamista oli tavoitteena edistää hankerahoituksella tuettavin koulutuksin.

Hankesuunnitelmassa tiedonvälityshankkeelle asetettiin seuraavia tavoitteita:

Hankkeen tavoitteena on välittää tietoa sikojen hyvinvoinnista ja lääkinnästä. Hankkeen kautta välitetään tietoa ja sitä kautta avustetaan sikayrittäjiä ja eläintenhoitajia tunnistamaan eläinten hyvinvointiin liittyviä tekijöitä. Lisäksi sikayrittäjien kanssa keskeisiä sidosryhmiä tiedotetaan asiasta.

4.2 Hankkeen toteutus

a) Toimenpiteet ja aikataulu

Vuosi 2010

Vuoden 2010 aikana hanke käynnistyi. Syyskuun aikana hankejohtaja Ari Berg valmisteli projektityöntekijän rekrytointia; työpaikkailmoitus julkaistiin Maaseudun Tulevaisuudessa. Projektisihteerin paikkaan tuli määräaikaan mennessä 5 hakemusta. Lokakuussa järjestetyssä työhaastattelussa projektisihteerin toimeen valittiin Terhi Jääskeläinen. Myöhemmin hänen tehtävänimike muutettiin hankepäälliköksi kuvaamaan paremmin työn laaja-alaisuutta ja vastuullisuutta. Työhaastattelu järjestettiin Helsingissä ja siihen osallistuivat Suomen Sikayrittäjät ry:n puheenjohtaja ja Martin Ylikännö ja toiminnanjohtaja Ari Berg sekä Eläintautientorjunta yhdistyksen (ETT ry) toiminnanjohtaja Pirjo Kortesianiemi. Projektisihteerin aloitti työt 1.11.2010 ja työskenteli vuoden 2010 tuntityöntekijänä.

Suomen Sikayrittäjät ry:n uudet nettisivut aukesivat marraskuun aikana ja uusien sivujen yhteyteen perustettiin hankkeelle oma kokonaisuus. Omien sivujen kautta hoidettiin hankkeeseen liittyvää tiedottamista, myös ilmoittautuminen tilaisuuksiin ja palaute kerättiin kotisivujen kautta.

Hanketyöntekijät suunnittelivat tulevia tilaisuuksia sekä hankkeesta tiedottamista. Tiedonvälityshankkeesta tiedotettiin ja hanketta esiteltiin tuottajayleisölle ja sidosryhmille Ikaalisissa 4.-5.11. järjestetyssä Sikaseminaarissa (Atria). Hankkeen ohjausryhmän järjestäytymiskokous ja hankkeen aloituspalaveri pidettiin 26.11. Seinäjoella.

Joulukuun 2. päivä järjestettiin hankkeen tiedotustilaisuus Helsingissä. Joulukuun aikana suunniteltiin ensimmäisen tuottajaseminaarin sisältöä sekä aikataulu- ja paikkakunta-jakoa yhteistyössä luennoitsijoiden ja lihatalojen kanssa. Hanketyöntekijät osallistuivat ETT-Sikavan johtoryhmän puhelinkokoukseen, sekä pitivät oman puhelinkokouksen suunniteltujen luennoitsijoiden kanssa. Lihatalojen toiveita kartoitettiin puhelinkokouksissa sekä tapaamisilla lihatalojen edustajien kanssa.

Vuosi 2011

Tammikuun aikana perustettiin hankkeen toimisto Seinäjoelle sekä suunniteltiin ja markkinoitiin hankkeen ensimmäistä seminaarikiertuetta. Maksulliset ilmoitukset julkaistiin Farmi-uutisissa, Maaseudun Tulevaisuudessa ja Landsbygdens Folkissa. Lisäksi kaikille sikojen terveydenhuoltojärjestelmään (Sikava) kuuluville tiloille postitettiin kutsukirje seminaariin, kirjeitä postitettiin yli 2 000 kappaletta. Teurastamoiden tuottajalehdissä julkaistiin hanketta käsitteleviä juttuja. Maaseudun Tulevaisuudessa ja Lihatalouslehdessä oli ennakkoon seminaarikiertuetta käsittelevät jutut.

Helmikuussa hanke järjesti Sarkamessujen yhteydessä Sikaseminaarin 4.2., jossa pääluennoitsijana oli tanskalainen sikala-arkkitehti Nee Rentz-Petersen.

Varsinainen seminaarikiertue toteutettiin helmi- ja maaliskuun aikana hankesuunnitelman mukaisesti. Ennen varsinaisia tuottajatilaisuuksia järjestettiin sidosryhmien edustajille seminaaritalaisuus Tampereella. Seminaarin palautteen avulla kokonaisuutta vielä hiottiin paremmaksi.

Kiertueelle osallistui yli 1 100 henkilöä; tuottajia, tilojen työntekijöitä, lomittajia sekä muita alan toimijoita. Päivän pääluennoitsijoina toimivat Welfare Quality -koulutuksen saaneet eläinlääkärit. Elinkeinon puheenvuoron pitivät lihatalojen edustajat.

Sikojen hyvinvointiseminaarin ohjelma:

9:00	Hankkeen tarjoama aamukahvi
9:30- 9:45	Avauspuheenvuoro
9:45- 10:30	Elinkeinon toimet
10:30- 11:30	Hyvinvoinnin määritelmä + Welfare Quality®
11:30- 12:30	Lounastauko
12:30- 14:00	Terveydenhuoltokäynnin uudistuminen
14:00- 14:30	Kastraatio ja muuta ajankohtaista
14:30- 15:00	Tuottajapuheenvuoro ja keskustelua päivän aiheista

Huhtikuussa valmisteltiin hankkeen ensimmäistä maksatushakemusta ja tiedotettiin ensimmäisestä seminaarikiertueesta. Maaseudun Tulevaisuus ja Lihatalous sekä maakuntalehdet kirjoittivat seminaarikiertueesta. Lisäksi tavattiin Welfare Quality-hankkeen toimijoita, joiden kanssa suunniteltiin osallistumisesta hankkeen toiseen seminaariosioon. Lihätiedotus ry:n kanssa tavattiin ja keskusteltiin tiedottamiseen liittyvistä asioista.

Toukokuussa hankepäällikkö luennoi lomittajaopiskelijoille (SEDU) ensimmäisen seminaaripäivän kokonaisuuden Lempäälässä. Eviran hyvinvointijaoston henkilöiden kanssa tavattiin ja sovit-

tiin heidän luennointiosuudestaan seuraavalla seminaarikiertueella. Kaikille ensimmäiselle seminaarikiertueelle osallistuneille postitettiin todistus osallistumisesta.

Kesäkuussa päätettiin hankepäällikön osallistumisesta Hollannissa järjestettävään Pig Signals -koulutukseen. Tätä varten valmisteltiin hankkeen ensimmäinen muutoshakemus. Pig Signals -koulutuksen tavoitteena on opettaa eläinten kanssa työskenteleviä henkilöitä tulkitsemaan eläimen käyttäytymistä ja olemista, ja paremman eläintuntemuksen kautta ennakoimaan mahdollisia ongelmatilanteita. Koulutus pohjautuu pitkälti valokuviiin, koska isoja ryhmiä ei ole mahdollista viedä tarkkailemaan eläimiä. Terhi Jääskeläinen luennoi sikojen havainnoinnista toisella seminaarikiertueella ja luentomateriaalia ryhdyttiin kuvaamaan ja valmistelemaan jo kesäkuussa

Hanke osallistui Porin Farmari- näyttelyyn (1.-3.7.2011) omalla osastolla kotieläinkentällä. Näyttelyssä markkinoitiin syksyn seminaarikiertuetta ja julkaistiin seminaarikiertueen aikataulu. Heinäkuussa järjesteltiin luennoitsijoiden aikatauluja sekä valmisteltiin hankkeen toista maksatushakemusta.

Elo- ja syyskuun aikana valmisteltiin tulevaa seminaarikiertuetta, sekä järjesteltiin valvontaan liittyviä luennoitsijoita. Tulevaa seminaarikiertuetta mainostettiin Maaseudun Tulevaisuudessa ja Farmi-uutisissa, sekä myöhemmin Landsbygdens Folkissa.

Toinen seminaarikiertue käynnistyi lokakuussa. Tilaisuudet järjestettiin hankesuunnitelman mukaisesti. Seminaarikiertueelle ja sidosryhmätilaisuuteen osallistui 943 henkilöä. Luennoitsijoina toimivat Terhi Jääskeläinen, Eviran eläinten hyvinvointijaoston ylitarkastaja Taina Mikkonen tai aluehallintoviraston läänineläinlääkäri sekä WQ -tutkimushankkeessa työskennelleet arvioitsijat.

Päivän ohjelma:

9:00	Aamukahvi
9:30-9:40	Avauspuheenvuoro
9:40-11:30	Sikojen havainnointi
11:30-12:30	Lounas
12:30-14:00	Valvonta
14:00-14:45	WQ-tutkimuksen tuloksia
14:45-15:00	Päivän päätös

Seminaarikiertue päättyi joulukuussa, jolloin kaikille osallistuneille lähetettiin todistus osallistumisesta. Joulukuussa järjestettiin myös ohjausryhmän sähköpostikokous, joka mahdollisti alv-ohjauspäätökseen liittyvän muutoshakemuksen jättämisen.

Pääasiallinen tiedotuskanava hankkeella oli Suomen Sikayrittäjät ry:n kotisivuilla oleva hankesivu, jonka kautta tuottajat saivat tietoa hankkeen ajankohtaisista asioista ja ilmoittautuivat tilaisuuksiin.

Vuosi 2012

Tammikuussa hankepääällikkö ja -johtaja osallistuivat lääkityslainsäädännön uudistumista käsittelevään palaveriin maa- ja metsätalousministeriössä sekä HKAgrin tuottajapäiville Hämeenlinnassa. Tammikuussa järjestettiin hankkeen ohjausryhmän kokous ja hankepääällikkö osallistui Snellmanin tuottajapäiville Seinäjoella.

Hanke järjesti Suomen Sikayrittäjien kanssa Sarkamessujen yhteydessä sikaseminaarin sekä sikojen virikemateriaalikilpailun. Seminaarin pääpuhujana oli kanadalainen Kathy Zurbrigg Ontarion maatalousministeriön eläinlääkintöosastolta. Hän luennoi kanadalaisen sikatuotannon tavoista, haasteista ja innovaatioista.

Virikekilpailun tavoitteena oli kerätä ideoita ja ratkaisuja sikojen tonkimis- ja tutkimusmateriaalin tarpeen tyydyttämiseksi sikaloissa. Kilpailuun osallistui yhteensä 9 erilaista virikettä, joista voittajaksi valittiin Esko Viholaisen kehittämä Makunaru. Voittaja ratkaistiin yleisöäänestyksen ja tuomariänten perusteella. Tuomaristoon kuului Susanna Ahlström (MMM), Martti Hassila (Snellman), Pirjo Kortensniemi (ETT) sekä Taina Mikkonen (Evira).

Helmikuun aikana valmisteltiin hankkeen kolmas maksuhakemus sekä muutoshakemus. Hankepääällikkö osallistui Vastuullinen Sikatalous hankkeen ilmanvaihtoaiheiseen seminaariin. Hankepääällikkö osallistui Helsingin Yliopiston *Uusia virikeinnovaatioita sikaloille* -hankkeen ohjausryhmään. Hanke on tutkimushanke, jonka tarkoituksena on löytää toimivia ja edullisia virikeratkaisuja sikaloihin.

Maaliskuussa hankepääällikkö osallistui Ruotsissa eläinten terveydenhuoltoseminaariin. Loimaalla järjestettiin toisen seminaaripäivän aihealueeseen liittyvä sikojen havainnointiluento sikatilojen ulkomaalaisille työntekijöille. Englanninkieliset luennot luennoi hankepääällikkö. Hankepääällikkö osallistui myös Evirassa järjestettyyn keskustelutilaisuuteen liittyen sikojen suojeluasetuksen päätyviin siirtymäaikoihin.

Huhtikuussa tiedotettiin hankkeen saamasta jatkoajasta ja toiveiden mukaan järjestettävistä kertaustilaisuuksista Maaseudun Tulevaisuudessa ja Landsbygdens Folkissa. Hankejohtaja osallistui Helsingin yliopiston Welfare Quality hankkeen ohjausryhmän kokoukseen. Hankepääällikkö esitteli hankkeen kuulumiset Suomen Sikayrittäjien vuosikokouksessa Hämeenlinnassa.

Toukokuussa hankepäällikkö osallistui Eläinten terveydenhuollon ETU-seminaariin. Syksyn koulutuskierroksen ohjelma viimeisteltiin ja tilaisuuksiin etsittiin luennoitsijoita. Toukokuussa pidettiin palaveri Eviran eläinterveysjaoston ylitarkastajien kanssa ja sovittiin heidän osallistumisestaan ja valmistelupanoksestaan syksyn luentokierrokselle. Hankepäällikkö ja -johtaja osallistuivat valvontoihin liittyvään palaveriin maa- ja metsätalousministeriössä.

Heinäkuussa hanke osallistui Okra-maatalousnäyttelyyn Oripäässä. Messuosastolla olivat mukana ETT Sikavan työntekijät kahtena näyttelypäivänä. Yliopiston viriketutkimushanketta esiteltiin kuvin ja paikalle tuoduin virike-esimerkkien avulla. Tulevaa syksyn seminaarikiertueetta markkinoitiin ja verkkoilmoittautuminen avattiin.

Elokuussa hankepäällikkö valmisteli oman osuutensa lääkityspäivien luennoista ja kävi läpi muiden valmistelemia materiaalia. Lisäksi ilmoittautumisia otettiin vastaan ja tilavarauksia varmistettiin ja vahvistettiin. Hankepäällikkö osallistui Uusia virikeinnovaatioita sikaloille -hankkeen ohjausryhmän kokoukseen ja kävi luennoimassa sikojen havainnoinnista Ilmajoella maatalouslomittajaopiskelijoille.

Syyskuun alussa järjestettiin Seinäjoella luennoitsijoiden ja ohjausryhmän jäsenille yhteinen päivä, jossa käytiin läpi seminaarikiertueen sisältö. Keskusteltiin tarvittavista muutoksista luentojen sisältöön ja hiottiin luentoja niin, ettei päällekkäisyyksiä esiintyisi. Päivän jälkeen hankepäällikkö päivitti luennot tarvittavilta osin ennen lokakuussa alkavaa seminaarikiertuetta. Materiaali muokattiin myös luentomateriaalimuotoon ja toimitettiin painoon. Tulevaa seminaarikiertuetta mainostettiin vielä Maaseudun Tulevaisuudessa ja Landsbygdens Folkissa. Eläinsuojelulain uudistuksen aloitusseminaari järjestettiin Helsingissä 27.9., hankepäällikkö osallistui tilaisuuteen.

Lokakuun 4. päivä alkoi syksyn seminaarikiertue. Syksyn aikana seminaareja järjestettiin hankealueella 15, joista 2 ruotsinkielellä. Luennoitsijoina toimivat eläinlääkärit Helsingin yliopistolta ja Eläintautien torjuntayhdistykseltä. Viranomaisluentoja pitivät Eviran ylitarkastajat ja aluehallintoviraston läänineläinlääkärit.

Hallittu lääkkeiden käyttö 1/2- seminaarin ohjelma:

- 9:30-9:40 Tilaisuuden avaus
- 9:40-10:20 Mitä ovat lääkkeet ja miten niitä käytetään?
- 10:20-10:50 Miksi lääkkeitä tarvitaan?
- 10:50-11:30 Milloin ja miten lääkkeitä eläimiä?
- 11:30-12:30 Lounas
- 12:30-13:15 Lääkkeiden käytön haitat (viranomainen)
- 13:15-13:45 Lääkekirjanpito, laki (viranomainen)

13:45-14:10 Lääkekirjanpito, Sikava
14:10-14:40 Sian lopettaminen ja raadon hävitys
14:40-15:00 Ajankohtaista sikojen tarttuvista taudeista

Lokakuussa hanketyöntekijät osallistuivat Atrian tuottajapäiville Ikaalisissa. Hankepäällikkö osallistui Tuotantoeläinten hyvinvointiyhdistyksen seminaaritalaisuuteen Jyväskylässä 24.10. ja luennoi siellä alustuksen aiheeseen ”Käytännön ratkaisut edistämään hyvinvointia sikatilalla”.

Syksyn aikana mietittiin hankkeen jatkoa: lainsäädäntö ei valmistuisi luennoitavaksi alkuperäisen suunnitelman mukaisesti keväällä 2013 ja lääkityskokonaisuudesta kaivataan kirjallista materiaalia. Hankesuunnitelman muutoksista ja mahdollista jatkoajan anomisesta keskusteltiin ELY:n Hanna Mäkimantilan ja yhdistyksen johtokunnan kanssa.

Joulukuussa järjestettiin vuoden viimeiset seminaarit ja lähetettiin todistukset kaikille tilaisuuksiin osallistuneille. Hankkeen ohjausryhmä kokoontui vielä joulukuussa. Kokouksessa päätettiin, että hankesuunnitelmaa päivitetään ja hankkeelle haetaan jatkoaikaa.

Seminaarikiertueen hankealueen tilaisuuksiin osallistui yhteensä 772 henkilöä. Suurin osa osallistujista oli alueen tuottajia ja tilojen työntekijöitä. Lomittajia osallistui yhteensä noin 90. Seminaaripäivän sisällöstä saatiin hyvää palautetta. Eläinterveydenhuoltoa tekeviä eläinlääkäreitä varten päivän luentomateriaali on ladattu Sikavan eläinlääkärisivuille.

Hankepäällikkö kirjoitti hanketta ja sikojen hyvinvointia käsitteleviä artikkeleita sidosryhmien asiakaslehtiin.

Vuosi 2013

Sarkamessujen yhteydessä järjestettiin jälleen sikaseminaari, jonka aiheina olivat hankkeen kuulumiset ja tulevat suunnitelmat, eläinten hyvinvoinnintuen uudistuminen sekä virikeinnovaatiohanke. Eläinten hyvinvoinnintuesta kertoi Ulla Sihto MAVIsta. ”Uusia virikeinnovaatioita sikaloille”- viriketutkimuksen kuulumisista tuottajille kertoi hankkeen tutkija Helena Telkänranta.

Helmikuussa järjestettiin myös syksyn 2012 seminaarikiertueen lisätilaisuus Loimaalla. Osallistujat olivat pääosin lomittajia. Hankepäällikkö osallistui Snellmanin tuottajapäiville Seinäjoella. Maaliskuussa hanke järjesti englanninkielisen iltatilaisuuden Loimaalla. Aiheena oli hallittu lääkkeiden käyttö, tiivistelmä edellisen syksyn seminaarin sisällöstä. Luennoitsijana toimi Elina Viita-saari ja osallistujia oli 13.

Hankepäällikkö osallistui jälleen Ruotsissa järjestettyyn eläinten terveydenhuoltoseminaariin. Kevät valmisteltiin syksyn seminaarikiertuetta, sen luentoja sekä luennoitsijakokonaisuutta. Kevään aikana (helmi-kesäkuu) hankepäällikkö teki töitä hankkeelle osa-aikaisena 40 % työajalla.

Heinäkuun alussa hanke osallistui yhteisosastolla muiden sikatoimijoiden (ProAgria ja MTT) kanssa Seinäjoella järjestettyyn Farmari-maatalousnäyttelyyn. Osastolla markkinoitiin syksyn seminaarikiertuetta. Elokuussa palautettiin hankkeen 6. maksuhakemus, jolla kuitattiin hankkeen saama ennakko. Ilmoittautumisjärjestelmä syksyn seminaarikiertueella avattiin seminaari- aikataulun valmistuttua elokuun lopussa.

Syyskuussa hankejohtaja ja -päällikkö osallistuivat yliopiston virikeinnovaatio hankkeen tulosseminaariin Helsingissä. Syyskuussa hankepäällikkö kävi läpi Sikavan lääkekirjanpitotietoja vuodelta 2012. Tämän materiaalien pohjalta valmisteltiin yhteistyössä Sikavan kanssa luentomateriaalia seminaarikiertuetta varten. Lainsäädännön valmisteluun liittyvän luennon valmistelivat ylitarkastajat eläinten terveys ja hyvinvointi -yksiköstä. Tuotanto- ja villieläinterveyden tutkimusyksikkö valmisteli luennon näytteenotosta ja elintarvike- ja rehumikrobiologian tutkimusyksikkö valmisteli luennon antibioottiresistenssitilanteesta.

Sidosryhmätilaisuus luennoitsijoille ja ohjausryhmälle järjestettiin Tampereella. Tilaisuudessa käsiteltiin seminaaripäivän sisältö. Keskusteltiin tarvittavista muutoksista luentojen sisältöön ja hiottiin luentoja niin, ettei päällekkäisyyksiä esiintyisi. Päivän jälkeen luentojen valmistelijat ja hankepäällikkö päivittivät luentoja tarvittavilta osin ennen seminaarikiertueen alkua. Tulevaa seminaarikiertuetta mainostettiin vielä Maaseudun Tulevaisuudessa ja Landsbygdens Folkissa.

Seminaarikiertue käynnistyi 23.10. Syksyn aikana seminaareja suunniteltiin järjestettäväksi 15, joista 2 ruotsinkielellä. Yksi tilaisuuksista jouduttiin kuitenkin perumaan liian pienen osallistujamäärän vuoksi. Luennoitsijoina toimivat eläinlääkärit Eläintautien torjuntayhdistykseltä ja Helsingin yliopistolta, lisäksi viranomaisluentoja pitivät Eviran ylitarkastajat ja aluehallintoviraston läänineläinlääkärit. Hankepäällikkö luennoi kertaosuuksien lähes kaikissa seminaareissa.

Hallittulääkkeiden käyttö 2/2- seminaarin ohjelma:

9:00 Hankkeen tarjoama aamukahvi

9:30-10:00 Kertaus Hallittu lääkkeiden käyttö 1/2- seminaarin asioista

10:00- 11:30 Lääkitsemislainsäädännön uudistus

Merkitys tuottajan kannalta ja luovutuksen edellytykset

Vertailu muiden maiden käytäntöihin

11:30-12:30 Lounas

12:30-14:00 Lääkkeiden käytön syyt ja niihin puuttuminen SIKAVA-kirjausten pohjalta

Emakko ja pikkuporsaat

Vieroitetut

Lihasiat

14:00-14:30 Näytteenotto ja näytteidenlähetys laboratoriotutkimuksiin

14:30-15:00 Antibioottiresistenssitilanne ja ajankohtaista tautiasiaa afrikkalaisesta sikarutosta.

Joulukuussa järjestettiin viimeiset seminaarit ja lähetettiin todistukset kaikille tilaisuuksiin osallistuneille. Hankkeen ohjausryhmä kokoontui Seinäjoella. Hankejohtaja osallistui Helsingissä järjestettyyn Welfare Quality-hankkeen sidosryhmille tarkoitettuun päätösseminaariin.

Seminaarikiertueen hankealueen tilaisuuksiin osallistui yhteensä 649 henkilöä. Suurin osa osallistujista oli alueen tuottajia ja tilojen työntekijöitä. Lomittajia osallistui yhteensä noin 120. Seminaaripäivän sisällöstä saatiin hyvää palautetta. Eläinterveydenhuoltoa tekeviä eläinlääkäreitä varten päivän luentomateriaali on ladattu Sikavan eläinlääkärisivuille.

Vuosi 2014

Tammikuussa pyydettiin tarjouksia ja kartoitettiin hankkeessa tuotettavan lääkitysoppaan kirjoittajaa. Kirjoitustyötä tekemään valittiin eläinlääkäri Leena Pohjola. Lääkitysopas valmistui sovitussa aikataulussa ja se toimitettiin käännettäväksi toukokuussa. Opas julkaistaan sähköisessä muodossa sekä suomen- että ruotsinkielellä. Jakelukanavana tulevat olemaan Suomen Sikayrittäjien ja Sikavan kotisivut sekä teurastamojen tuottajasivut. Myös oppilaitokset ja muut sidosryhmät saivat tiedon oppaan julkaisusta.

Kevään aikana järjestettiin kaksi englanninkielistä kertaustilaisuutta syksyn 2013 seminaarien pohjalta. Tilaisuuksiin osallistui yhteensä 32 henkilöä. Huhtikuussa järjestettiin hankkeen päätösseminaari Tampereella. Pirjo Kortnesniemi esitteli sikojen hyvinvoinnin edistämisen toimia ja sikojen hyvinvoinnin tilannetta tällä hetkellä. Yhteisyökumppanit pitivät myös puheenvuoroja.

Kesäkuun aikana tehtiin hankkeen lopettamiseen liittyviä töitä, ohjausryhmä kokoontui viimeisen kerran ja hyväksyi loppuraportin.

Loppuraportin liitteenä 1 on listaus järjestetyistä tilaisuuksista ja osallistujamäärästä. Yhteensä hankkeen toimesta järjestettiin 75 tilaisuutta, joihin osallistui 3829 henkilöä.

b) Resurssit ja toteutuksen organisaatio

Hankkeella oli päätoiminen hankepäällikkö Terhi Jääskeläinen (31.1.2014 asti). Hanketoimisto sijaitti Seinäjoella. Hankejohtajana toimi Suomen Sikayrittäjät ry:n toiminnanjohtaja Ari Berg.

Hankkeella ei ollut muita työntekijöitä. Tarvittavat luennointi- ja asiantuntijapalvelut hankittiin ostopalveluna. Lisäksi tilitoimistopalvelut ostettiin Tilitoimisto Päivi Yli-Mattilalta.

Ohjausryhmän kokoonpano:

Jari Marttila, tuottaja, ohjausryhmän pj.

Ari Berg, Suomen Sikayrittäjät ry

Kajsa Hakulin, MMM/ELO

Martti Hassila, Snellman Oy

Elias Jukola, HKAgri Oy

Pirjo Kortnesniemi, ETT ry

Sanna Nikunen, ETT ry/Sikava

Ari Nopanen, ProAgria Liha Osaaamiskeskus

Tero Ojala, MTK/sikajaosto, tuottaja

Paavo Ryymin /Ari Pummila, Saarioinen Oy

Taneli Tirkkonen, A-Tuottajat

Hanna Mäkimantila, E-P:n ELY-keskus

Hankkeen toteutuksessa olivat vahvasti mukana hankkeen ohjausryhmässäkin mukana olleet tahot. Erityisen paljon yhteistyötä tehtiin ETT ry:n työntekijöiden kanssa. Lihatalojen edustajat antoivat neuvoja hankkeen toteutukseen, sekä osallistuivat omalla panoksellaan myös luennointeihin. Lisäksi hanke sai näkyvyyttä teurastamojen tuottajalehdissä, joihin myös hankepäällikkö kirjoitti artikkeleita. Neuvontajärjestö ProAgrian kanssa tehtiin yhteistyötä seminaarikiertueita aikataulutettaessa, jotta päällekkäiset tilaisuudet pystyttiin välttämään.

Hankealueen ulkopuolella järjestettiin myös tiedonvälitystilaisuuksia samalla pohjalla kuin hankkeessa. Näiden tilaisuuksien yhteydessä tehtiin yhteistyötä Suomen Sikayrittäjien toisen hankkeen *Kaakkois-Suomen sikatalouden kehittäminen*-koulutushankkeen kanssa. Hämeen alueella tehtiin yhteistyötä *Tietoverkko-* ja *Huomisen hämäläinen maatila*-hankkeiden kanssa. Jos yhteistyöhankkeita ei löytynyt, tilaisuudet järjestivät ETT ry ja Suomen Sikayrittäjät.

Hanketyöntekijät osallistuivat hankeaikana Helsingin yliopiston kahteen tutkimushankkeeseen. Hankejohtaja oli mukana Sikojen hyvinvointi kilpailuvaltiksi- Welfare Quality -hankkeen ohjausryhmässä. Hankepäällikkö osallistui "Uusia virikeinnovaatioita sikaloille" -tutkimushankkeen ohjausryhmään.

c) Kustannukset ja rahoitus

Hankkeelle hyväksytyt kustannukset olivat 427 236 euroa. Yksityisen rahoituksen osuus tästä oli 10 %. Yksityisen rahoitukseen osuuden maksoi sikojen terveyden huoltojärjestelmä Sikava, jon-

ka rahoittajina ovat lihatalot. Koska yksityisen rahoituksen osuus saatiin kokonaisuudessaan Sikavalta, olivat kaikki hankkeen tilaisuudet osallistujille maksuttomia.

Vuoden 2010 kokonaiskustannukset olivat 12 430,64 €. Ennen hankkeen aloittamista haettiin ennakkoa, joka saatiin vielä vuoden 2010 aikana.

Vuoden 2011 kokonaiskustannukset olivat 142 842,90 €. Yksityisen rahoituksen osuus laskutettiin ETT Sikavalta kahdessa erässä vuoden 2011 aikana. Maksuhakemuksia toimitettiin vuoden aikana kaksi.

Vuoden 2012 kokonaiskustannukset olivat 113 409,29 €. Maksuhakemuksia toimitettiin vuoden aikana kolme.

Vuoden 2013 kokonaiskustannukset olivat 111 075,03 €. Maksuhakemuksia toimitettiin vuoden aikana kaksi, joista ensimmäisellä kuitattiin hankkeen saama ennakko.

Kevään 2014 aikana kustannuksia kertyi 46 165,65 €. Täten hankkeen kokonaiskustannukset olivat 425 923,51 €. Loppumaksatushakemus jätettiin elokuussa 2014.

Toteutuneet kustannukset 15.10.2010-30.6.2014

Kustannuslaji	Hyväksytty €	Toteutunut €	Erotus €
Palkkauskulut ja palkkiot	205 586,00	199 259,92	6 326,08
Ostopalvelut	77 350,00	95 239,86	-17 889,86
Vuokrat	31 500,00	29 302,10	2 197,90
Kotimaan matkakulut	58 000,00	55 496,93	2 503,07
Ulkomaan matkakulut	1 800,00	1 590,22	209,78
Muut kustannukset	53 000,00	45 034,48	7 965,52
Kustannukset yhteensä	427 236,00	425 923,51	1 312,49

d) Raportointi ja seuranta

Hankkeen toteutumista seurasivat sekä Suomen Sikayrittäjät ry:n johtokunta kuin hankkeen ohjausryhmä. Hankepäällikkö osallistui johtokunnan kokouksiin ja raportoi hankkeen etenemisestä. Ohjausryhmä kokoontui kokoukseen hankeaikana yhteensä kuusi kertaa. Lisäksi pidettiin kaksi sähköpostikokousta.

e) Toteutukset ja riskit

Hanke toteutettiin hankesuunnitelman mukaisesti. Ainoastaan yksi suunnitelluista seminaari-päivistä jouduttiin peruuttamaan liian vähäisen osallistujamäärän vuoksi (alle 10 ilmoittautunutta). Tuottajien hyvästä osallistumisesta kiitos kuuluu lihatalojen vahvalle sitoutumiselle hankkeeseen. Osa lihataloista velvoitti tuottajat osallistumaan joko kaikkiin tai osaan tilaisuuksista. Suurena riskinä hankkeen toteutumisen kannalta oli tuottajien osallistumishalukkuus. Laajalla hankealueella hanketyöntekijät eivät tunne ennalta kohderyhmän osallistujia, joten heidän aktiivoisensa mukaan olisi ollut haastavaa ilman lihatalojen apua. Lisäksi aiheena hyvinvointi koettiin ensimmäisen seminaarikiertueen alla negatiivisesti. Tämä johtui luultavasti hankkeen alkuaikana vahvana käyneeseen keskusteluun sikojen oloista ja eläinten kohtelusta.

Suosituksi luentokokonaisuudeksi nousi toisen luentokiertueen sikojen havainnointi- osuus, joka oli hyvin käytännönläheistä ja konkreettista asiaa. Tämä aihepiiri kiinnosti laajasti myös alan opiskelijoita ja lomittajia. Aiheesta toivottiinkin kertausluentoja. Lisäksi toiveita tuli alkuperäisen hankesuunnitelman ulkopuolelta mm. luennointi englanninkielellä. Oli hyvä, että näihin tarpeisiin pystyttiin vastaamaan.

Hankkeelle haettiin jatkoaikaa kaksi kertaa, koska toivoimme lääkityslainsäädännön ehtivän astua voimaan ennen hankkeen loppumista, jolloin tuottajille olisi voitu tiedottaa uusista vaatimuksista. Uusi lainsäädäntö ei vielä hankkeen päättyessä ole valmis.

Tiedonvälityshankkeella olisi voitu tavoittaa laaja joukko kuulijoita, ja informoida heitä lainsäädännön muutoksista. Näin kaikki tuottajat ympäri Suomen olisivat saaneet saman tietopaketin suoraan viranomaisilta ilman kiertoteitä. Hankkeen toteutumisen kannalta lainsäädännön odottaminen venytti hankeaikaa ja olisi mahdollisesti voinut tuoda mukaan tarpeetonta tyhjäkäyntiä. Hanketyöntekijät pystyivät kuitenkin suuntamaan työaikaansa muihin tehtäviin tai työskentelemään muille työnantajille, jolloin hanketta voitiin tarvittaessa pyörittää pienemmillä resursseilla.

4.3. Hankkeen tulokset ja vaikutukset

Hanke toteutettiin suunnitelman mukaisesti. Iso osa tilaisuuksiin osallistuneista oli mukana kaikissa neljässä luentokokonaisuudessa.

Hankkeen tavoitteena oli välittää tietoa sikojen hyvinvoinnista ja lääkinnästä. Muutamien tuottajien alun negatiivisuudesta huolimatta hyvinvoinnista puhuminen otettiin hyvin vastaan, kun hyvinvointi pystyttiin kytkemään tuottajien oman työn helpottamiseen ja eläinten terveyteen. Hyvinvointia ei käsitteenä enää nähdä pelkkänä turhana puheena ja on ymmärretty miten siihen voidaan omalla toiminnalla vaikuttaa.

Hankeen kaikki tulokset eivät näy välittömästi, mutta pidemmällä aikavälillä voidaan olettaa tuottajien ammattitaidon kehittymisen näkyvän eläinten terveydessä mm. teurastamohylkäyksissä ja lääkkeiden käyttömäärissä. Yksittäisenä positiivisena asiana voidaan nähdä tuottajien tietoisuuden lisääntymisen kivunlievityksen merkityksestä kivusta kärsivien ja sairaiden eläinten hoidossa. Tämä vaikuttaa suoran eläinten hyvinvointiin ja pidemmällä aikavälillä myös tuotannon kannattavuuteen.

Ohjausryhmä hyväksyi loppuraportin ja teki hankearvioinnin viimeisessä kokouksessa Seinäjoella 23.6.2014. Hankearvioinnissa todetaan seuraavaa: Hanke toteutui hankesuunnitelman mukaisesti laajasta toiminta-alueesta ja pitkistä välimatkoista huolimatta. Kuudella eri ELY-keskusalueella toteutettu hanke onnistui saamaan suuren osallistujamäärän eri tilaisuuksiin. Ohjausryhmän mielestä eri viranomais- ja yhteistyötahojen kanssa tehty aktiivinen yhteistyö oli toimivaa ja hankkeen merkitys oli laaja-alaista. Kokonaisuudessaan Sikojen hyvinvoinnin edistäminen –tiedonvälityshanke onnistui erinomaisesti.

5. Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Hankeen päätösseminaarissa Tampereella keskusteltiin hankkeen mahdollisista jatkotoimenpiteistä. Hanketilaisuuksissa nousi vahvasti esille tuottajien tarve kohdata laajasti muita tuottajia ilman, että tilaisuudet ovat tietyn lihatalon järjestämiä. Tarpeelliseksi koettiin myös säännöllinen kouluttautuminen sekä ajankohtaisen tutkimustiedon välittyminen suoraan tuottajille.

Eläintenpitoon liittyvä lainsäädäntö, viranomaisvaatimukset ja tukisäännökset eivät ole pysyviä ja tuottajien piirissä onkin epäileväisyyttä siitä, ovatko omat tiedot ajan tasalla. Lisäksi vaihtelevat tulkinnat eri alueilla lisäävät tuottajien epävarmuutta asioista. Tämä epävarmuus ja kokemus epäoikeudenmukaisuudesta luo turhautuneisuutta, joka puolestaan vaikeuttaa alalla toimivien viranomaisten työtä. Olisikin tärkeää, että jatkossa pystyttäisiin ylläpitämään viranomaisten ja tuottajien suoraa kontaktia ja yhteydenpitoa myös varsinaisten tarkastustilanteiden ulkopuolella. Näin välttyttäisiin turhilta huhupuheilta ja vastakkainasettelulta.

Tilakoon kasvaessa ulkopuolisen ja erityisesti ulkomaalaisen työvoiman määrän tiloilla lisääntyy. Oli tärkeää tukea työnantajia panostamaan työntekijöidensä koulutukseen. Ulkomaalaisille suunnattuja koulutuksia pitäisi pyrkiä tarjoamaan lisää, jotta voitaisiin varmistua siitä, tiloilla työskentelevät henkilöt tuntevat suomalaisen lainsäädännön ja yleiset toimintatavat. Esimerkiksi eläinten lääkitsemiskäytännöt ja kuljetuskuntoisuuden arviointi ovat hyvinkin erilaisia eri maiden välillä.

6. Allekirjoitukset ja päiväys

14.8.2014

Ari Berg, hankejohtaja